

پنجشنبه 30 آبان 1387 / 21 ذی‌قعدة 1429 / 20 نوامبر 2008

742 سال پیش درچنین روزی - 21 ذی‌قعدة سال 687 هجری قمری: «ابن نفیس» عالم طبیب و مؤلف دمشقی بدرود حیات گفت. وی در زادگاهش دمشق نزد علمای برجسته علوم و معارف اسلامی؛ نحو و منطق را آموخت و طب را نزد مذهب الدین عبد الرحیم فرا گرفت. ابن نفیس به پزشکی علاقه بسیار داشت و استعداد فوق العاده‌ای در آموختن فنون طبی از خودشان نشان داد. پس از مدتی مطالعه و تحقیق جدی در بیمارستان بزرگ نوری کارآموزی کرد و سرانجام رئیس الاطباء شد. ابن نفیس در اواخر عمر خانه و کتابخانه خود را وقف دارالشفاء یا بیمارستان منصوری کرد. از ابن عالم و طبیب گرانقدر آثاری با ارزش بجای مانده که از آن میان شرح قانون را در چهار جلد می‌توان نام برد. یکی از نخستین کتابهای ابن نفیس شرح تشریح قانون نام دارد که اولین اثر در علم پزشکی است و گردش ریوی خون را توصیف کرده است. شامل دیگر کتاب ابن نفیس درباره جراحی مطالبی جالب توجه دارد وی در این اثر هر عمل جراحی را شامل سه مرحله یعنی تشخیص بیماری، جریان عمل جراحی و نگهداری و مراقبت یعنی بعد از عمل می‌داند.

52 سال پیش درچنین روزی - 21 ذی‌قعدة سال 1377 هجری قمری: حاج سید یونس اردبیلی از مراجع تقلید قرن اخیر در گذشت. ابن عالم شیعه که مبارزی مجاهد و وارسته بود، تحصیلات علوم و معارف را نزد علمایی چون آخوندی ملاسبز علی حکیم و سید محمد یزدی آموخت و خود در زمره مراجع بزرگ قرار گرفت. آیت الله سید یونس اردبیلی در واقعه گوهرشاد مشهد همچون دیگر مبارزان به مبارزه با ظلم پرداخت. از این رو دستگیر و سپس تبعید شد. از وی یک دوره کامل فقه موجود است. 123 سال پیش درچنین روزی - بیست و یکم ذی‌قعدة سال 1306 هجری قمری: میرزا ملکم خان از سیاستمداران دوره قاجاریه با پرداخت مقادیری لیره انگلیسی امتیاز لاتاری را از ناصر الدین شاه قاجار دریافت کرد. شاه قاجار در سومین سفر خود به اروپا درسومین سفر خود به اروپا با ملکم خان ملاقات کرد و ملکم با توطئه‌های گوناگون امتیازلاتاری را از شاه ایران گرفت. بعد از افشای این ماجرا شاه قاجار تحت فشارمخالفت‌های وسیع روحانیان و برخی از رجال سیاسی بناچار امتیاز را لغو کرد. میرزا ملکم خان هم که امتیاز لغوشده را به بانک شرکت انگلیسی فروخته بود مجبوره پرداخت خسارت شد. میرزا ملکم خان پس از این حوادث روزنامه فارسی زبان قانون در لندن چاپ و منتشر کرد. او در این روزنامه مطالبی ضد دولت وقت ایران و مفاسد دربار قاجار چاپ و منتشر کرد.

893 سال پیش درچنین روزی - درماه ذی‌قعدة سال 536 هجری قمری: تألیف کتاب «مَجْمَعُ البیان» پایان یافت. این کتاب تألیف «فضل بن طبرسی» مفسر بزرگ اهل تفرس بود که به سبب فضیلت و شهرت در علم فقهت، حدیث و تفسیر به امین الاسلام ملقب شده بود. شیخ طبرسی شاگردان عالی‌مقام بسیاری تربیت کرد که هر یک دانشمندی مشهور در عصر خود شدند. از میان این علما ابن شهر آشوب و قطب الدین راوندی را می‌توان نام برد. مهمترین اثر این عالم جهان اسلام، مجمع البیان است که از نظر ادبی و حسن تألیف تفسیری عالی و پرمحتوا بشمار می‌رود و علمای شیعه و سنی برای این تفسیر اهمیت و ارزش بسیار قائلند. وی پس از فراغت از این تفسیر جامع به «تفسیر گشتاف تألیف جاز الله زَمَخْشَرِي» پرداخت و در این اثر به نکاتی ادبی دست یافت که در تألیف قبلی خود ذکر کرده بود. طبرسی این اثر خود را «جوامع الجامع» نام نهاد.

973 سال پیش درچنین روزی - درماه ذی‌قعدة سال 456 هجری قمری: «ابن رشیق قیروانی» شاعر، ادیب و منتقد مصری درگذشت. او در سال 390 هجری قمری در مراکش کنونی متولد شد و از کودکی تحت مراقبت پدری فنون زرگری آشنا شد. ابن رشیق را بیشتر بواسطه سروده‌های وی در معانی مدح، غزل، هجا و وصف می‌شناسیم. او در اشعار خود مراحل مختلف زندگی اجتماعی و ادبی عصرش را به نظم کشیده است. اما مهمترین اثر او در آثار ادبی است. او نقد را از حد مقدمه و توضیح ضمنی به درجه مکتبی معتبر و لایق عنایت، اهمیت و اعتبار بخشید و خود سلسله جنیان عصر جدیدی در این زمینه شد. دوران تحصیل ابن رشیق بیشتر در مجالس بزرگان و علمای ادب قیروان و پس از آن مغرب و آندلس گذشت زیرا این ایام عصر شکوفایی علم و ادب در این مناطق بود؛ و امیران و حاکمان در جذب شاعران و مشاهیر ادب به دربار خود بریکدیگر پیشی می‌جستند. ابن رشیق نیز در سایه نوع و استعداد خاصی که در شعر و ادب داشت مأمور امور دیوانی در دربار ابن بادیس شد. از آثار ابن رشیق که بیشتر بصورت چاپی و منسوب به او، بجای مانده «الْمَعْدَةُ فِي مَعْرِفَةِ صِنَاعَةِ الشِّعْرِ و شعراء قیروان» را می‌توان نام برد.